

Малій Олена Григорівна
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Державного біотехнологічного університету

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-324-1-21>

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ МІЖНАРОДНИХ КОРПОРАЦІЙ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Сьогодні транснаціональні корпорації (ТНК) є ключовим елементом світового господарства. Через свої глобальні масштаби і специфіку діяльності вони відіграють стратегічну роль в інвестиційному секторі. Ці корпорації сприяють позитивному розвитку економіки країни-реципієнта, навіть у складних економічних умовах.

Присутність ТНК в державі і виходом національних компаній на світові ринки є свідченням інтеграції національної економіки в глобальний економічний контекст. Цей процес часто називають «транснаціоналізацією» економіки. Основний механізм взаємодії ТНК з національною економікою – це прямі іноземні інвестиції.

За даними Національного банку України, станом на 31.12.2021 року обсяг ПІ в українську економіку досяг 65 746,8 млн дол. США. Більшість інвестицій направлені в промисловість (43,7%) та оптову та роздрібну торгівлю (15,5%) [1].

Основні країни-інвестори: Кіпр (31,7%), Нідерланди (21,6%), Швейцарія (5,8%), Велика Британія, Німеччина (4,6%), Австрія (3,0%), Люксембург (2,4%) та Франція (2,0%) [2].

ТНК з вищезгаданих країн активно сприяють розвитку України, вносячи вклад в зменшення валютного дефіциту, підвищення бізнес-культури, створення робочих місць і інші аспекти економічного зростання.

Журнал Forbes нещодавно оприлюднив рейтинг найдорожчих компаній світу, де Apple займає лідируючу позицію з вартістю в 2,8 трлн доларів, слідує Microsoft (2,2 трлн доларів), Aramco (2 трлн доларів), Alphabet (1,8 трлн доларів), Amazon (1,6 трлн доларів), Tesla (905,7 млрд доларів) та Berkshire Hathaway (705,56 млрд доларів) [3].

На українському ринку присутні такі глобальні гіганти як Coca-Cola, Samsung, Toyota, Nestle, Nokia, Metro Cash&Carry, Hewlett-Packard, British American Tobacco та інші транснаціональні корпорації.

Транснаціональні корпорації впливають на економіку країн через прямі іноземні інвестиції, які дозволяють резиденту однієї країни здійснювати довгострокові інвестиції в підприємства іншої країни. В Україні іноземні інвестори мають різні можливості для інвестування, але найпопулярніший варіант – це створення спільних підприємств.

Діяльність транснаціональних корпорацій в Україні має як позитивні, так і негативні наслідки. З одного боку, вони створюють робочі місця, надають доступ до новітніх технологій та діляться досвідом. З іншого – може виникати конкурентний тиск на місцеві компанії, а також потенційні екологічні проблеми та виснаження природних ресурсів [4]. Більшість ТНК фокусуються на просуванні своїх товарів в Україні або на переробці сировини, що може вести до викликів для місцевої економіки та екології.

Україна володіє значущим потенціалом для залучення іноземних інвестицій, завдяки своєму зростаючому ринку, ресурсам для виробництва, розвиненій інфраструктурі та стратегічному географічному розташуванню. Але фактори, такі як непередбачуваність податкового законодавства, закритість фінансового ринку, відсутність надійної захисту прав власності та висока роль держави в економіці, стримують притік іноземних інвестицій [5]. Макроекономічна та політична нестабільності також додають невизначеності.

Більшість іноземних інвестицій зосереджена у галузях із швидким оборотом капіталу, як от харчова та тютюнова промисловості та нерухомість. Велике занепокоєння викликає

відсутність інвестицій у реальний сектор економіки, особливо у такі галузі як сільське господарство, машинобудування та металургія. Велика частина інвестицій має короткостроковий характер із акцентом на швидке отримання прибутку та обхід торговельних бар'єрів, що гальмує експортний потенціал країни [6].

Діяльність деяких іноземних компаній має негативний вплив на ключові галузі української економіки, включаючи автомобілебудування та харчову промисловість. Спостерігається також тривога щодо географічного розподілу інвестицій. Багато інвестицій надходить через офшори, зокрема з Кіпру, що може свідчити про спроби відмивання коштів. Враховуючи вище сказане, потрібен глибокий аналіз всіх аспектів діяльності іноземних інвесторів в Україні для розробки ефективної стратегії залучення капіталу для сталого розвитку країни.

09 серпня 2023 року Верховною Радою України прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реалізації інвестиційних проектів із значними інвестиціями» [7], основною метою його є стимулювання залучення зовнішніх та внутрішніх інвестицій шляхом спрощення вимог до інвестиційних проектів із значними інвестиціями, удосконалення форм державної підтримки для реалізації таких проектів, що створить сприятливі умови для залучення більшого кола інвесторів та збільшення кількості інвестиційних проектів.

Отже, присутність транснаціональних корпорацій в Україні має двосторонній ефект. З однієї сторони, вони привносять інновації, підвищують продуктивність та впроваджують ефективні методи управління. Але, з іншої сторони, такі корпорації можуть бути недостатньо зосереджені на загальному благополуччі української економіки, віддаючи перевагу лише високодохідним секторам. Це може ставити під загрозу менш прибуткові галузі.

Таким чином, на наш погляд, збільшити позитивний вплив від діяльності міжнародних корпорацій, можливе завдяки чіткому регулюванню діяльності ТНК на основі національних інтересів, розробці законодавчої бази, що визначатиме умови входу таких

компаній на український ринок і гарантуватиме пріоритетність місцевим інвесторам; забезпеченні передачі новітніх технологій та результатів науково-дослідної роботи від міжнародних корпорацій до українських підприємств; підтримці та розвитку українських транснаціональних корпорацій, створенні сприятливого середовища для їхньої діяльності.

Література:

1. Національний банк України. URL: <http://www.bank.gov.ua>
2. Міністерство економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Print?lang=uk-UA&id=93e0fdd8-41bc-4737-a700-75d32c29d885>
3. Журнал Forbes Україна. URL: <https://forbes.ua/company>
4. Лимонова Е.М. Інвестиційна діяльність ТНК в Україні: проблеми і перспективи. *Економічний вісник*. 2013. № 3. С. 67–72.
5. Малій О.Г. Джерела фінансового забезпечення інноваційного розвитку. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2020. № 4. С. 72–77.
6. Mandych O., Ryzhikova N., Yevdokimova M., Maliy O., Lutsenko O.A. Approaches to the assessment of sustainable development of companies. *Modern engineering and innovative technologies*. Issue 26-02 (2023). Part 2. P. 131–135.
7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реалізації інвестиційних проектів із значними інвестиціями : Закон України № 3311-IX, від 09.08.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3311-20#Text>